

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av ändringarna av koden i konventionen om arbete till sjöss samt till lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av ändringarna av koden i konventionen om arbete till sjöss samt till lagar som har samband med den (RP 15/2024 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Katariina Jämsén, arbets- och näringsministeriet
- specialsakkunnig Elli Nieminen, arbets- och näringsministeriet
- överinspektör Väinö Pitkänen, kommunikationsministeriet
- regeringssekreterare Noora Pajukoski, social- och hälsovårdsministeriet
- direktör för arbetsmarknadsfrågor och juridiska ärenden Maija Mattila, Rederierna i Finland rf
- professor Ulla Liukkunen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland, ansvarsområdet för arbetarskydd
- Transport- och kommunikationsverket
- Egentliga Finlands TE-byrå
- Finlands Maskinbefälsförbund ry
- Finlands Skeppsbefälsförbund rf
- Finlands Sjömans-Union FSU rf.

Inget yttrande av

- Nylands arbets- och näringsbyrå
- Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner de ändringar som gjordes 2022 i koden i Internationella arbetsorganisationens sjöarbetskonvention från 2006 och antar en lag om sättande i kraft av de bestämmelser i ändringarna som hör till området för lagstiftningen.

Betänkande AjUB 6/2024 rd

Ändringarna av koden gäller tillgång till skyddsutrustning i lämplig storlek, kostnadsfri och kvalitativ mat och dryck ombord på fartyget, rätten till hemresa för strandsatta sjömän och ställningen för ersättare för dessa, sjömäns rätt till omedelbar sjukvård i land samt hemsändning av en avliden sjömans kropp eller aska, förbindelser som möjliggör sociala kontakter ombord och i hamnar, undersökning av dödsfall bland sjömän och årlig rapportering av uppgifterna om dödsfall till ILO samt vissa andra ändringar av mer teknisk natur. Ändringarna gäller både kodens juridiskt bindande del och dess icke obligatoriska anvisningar.

För genomförandet av ändringarna av koden ska det till lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice och lagen om ordnande av Arbetskraftsservice fogas bestämmelser om skyldigheter för aktörer som tillhandahåller privat Arbetskraftsservice inom sjöfartsbranschen. I lagarna föreslås även preciseringar som baserar sig på den gällande koden i sjöarbetskonventionen. Enligt förslaget ska det till lagen om sjöarbetsavtal fogas bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet att underrätta arbetarskyddsmyndigheten om dödsfall bland sjömän för vidare rapportering till Internationella arbetsorganisationen. I lagen föreslås dessutom en ändring av teknisk natur.

Ändringarna i koden i sjöarbetskonventionen träder i kraft internationellt den 23 december 2024. Lagen om att sätta i kraft ändringarna avses träda i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Avsikten är att den nämnda lagen och de ändringar som föreslås i lagen om sjöarbetsavtal och lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice och som grundar sig på ändringarna av koden i sjöarbetskonventionen ska träda i kraft samtidigt som ändringarna av koden i konventionen träder i kraft internationellt. Lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice har upphävts genom lagen om ordnande av Arbetskraftsservice, som träder i kraft den 1 januari 2025. Lagen om ändring av lagen om ordnande av Arbetskraftsservice avses träda i kraft den 1 januari 2025. Ändringen av teknisk natur i lagen om sjöarbetsavtal avses träda i kraft den 1 juli 2024.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner de ändringar som gjordes 2022 i koden i Internationella arbetsorganisationens sjöarbetskonvention från 2006 och antar en lag om sättande i kraft av de bestämmelser i ändringarna som hör till området för lagstiftningen.

De ändringar som gjordes i koden 2022 stärker sjömännens rättigheter. De gäller tillgång till skyddsutrustning i lämplig storlek, kostnadsfri och kvalitativ mat och dryck ombord på fartyget, rätten till hemresa för strandsatta sjömän och ställningen för ersättare för dessa, sjömäns rätt till omedelbar sjukvård i land samt hemsändning av en avliden sjömans kropp eller aska, förbindelser som möjliggör sociala kontakter ombord och i hamnar, undersökning av dödsfall bland sjömän och årlig rapportering av uppgifterna om dödsfall till ILO samt vissa andra ändringar av teknisk natur. Ändringarna gäller både kodens juridiskt bindande del A och de icke obligatoriska anvisningarna i del B.

Betänkande AjUB 6/2024 rd

För genomförandet av ändringarna av koden föreslås det i propositionen att lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och lagen om ordnande av arbetskraftsservice får bestämmelser om skyldigheter för aktörer som tillhandahåller privat arbetskraftsservice inom sjöfartsbranschen. I lagarna föreslås även preciseringar som baserar sig på den gällande koden i sjöarbetskonventionen. Enligt förslaget ska dessutom lagen om sjöarbetsavtal få bestämmelser om arbetsgivarens skyldighet att underrätta arbetarskyddsmyndigheten om dödsfall bland sjömän för vidarerapportering till Internationella arbetsorganisationen.

Ändringarna i koden i sjöarbetskonventionen träder i kraft internationellt den 23 december 2024. Lagen om att sätta i kraft ändringarna avses träda i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Avsikten är att den här lagen och de ändringar som föreslås i lagen om sjöarbetsavtal och lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och som grundar sig på ändringarna av koden i sjöarbetskonventionen ska träda i kraft samtidigt som ändringarna av koden i konventionen träder i kraft internationellt.

Utskottet tillstyrker lagförslagen men med följande ändringar och anmärkningar.

Privat arbetsförmedling för sjömän

Ett av syftena med koden i sjöarbetskonventionen är att sjömän ska ha tillgång till ett effektivt och välorganiserat arbetsförmedlingssystem. Den privata arbetsförmedlingen på medlemsstaternas territorium ska uppfylla bestämmelserna i standard A1.4 i koden. I Finland har den privata arbetsförmedlingen inom sjöfarten inte någon betydande omfattning, men enligt propositionen väntas den bli vanligare i framtiden.

Bestämmelser om privat arbetsförmedling finns i 12 kap. 4 och 5 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Bestämmelserna är relativt kortfattade. Enligt 4 § avses med privat arbetskraftsservice arbetsförmedling och annan service i anslutning till jobbsökning som är oberoende av arbets- och näringsmyndigheterna och som tillhandahålls av fysiska eller juridiska personer samt uthyrning av arbetskraft. I 5 § föreskrivs det om förbud för privata arbetsförmedlingstjänster att ta ut avgifter för arbetsförmedling. Bestämmelserna om privat arbetsförmedling i 143 och 144 § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice, som träder i kraft vid ingången av 2025, motsvarar till sitt innehåll 4 och 5 § i den gällande lagen.

Standard A1.4 i koden innehåller detaljerade bestämmelser om organiseringen av den privata arbetsförmedlingen inom sjöfarten, skyddet av arbetssökande och behandlingen av klagomål över arbetsförmedlingen. År 2022 kompletterades punkt 5 c (vi) i standarden med en bestämmelse om att sjömän före eller under anställningsförfarandet ska få information om sina rättigheter enligt detta system.

Regeringen föreslår att den ändring i standard A1.4 som gjordes 2022 (sista meningen i punkt 5 c (vi)) genomförs nationellt genom att 12 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice kompletteras med en ny 4 a § om skyldigheterna för aktörer som tillhandahåller privat arbetskraftsservice inom sjöfartsbranschen. Syftet är att säkerställa att anställningsförhållandet för personer som anställts för arbete till sjöss via privat arbetsförmedling följer den lagstiftning som tillämpas på arbetsavtalet, att de är medvetna om sina rättigheter och skyldigheter enligt arbetsav-

Betänkande AjUB 6/2024 rd

talet och är behöriga för uppgiften. Motsvarande ändring föreslås även i lagen om ordnande av arbetskraftsservice.

Utöver den ändring som gjordes i koden 2022 ska den nya 4 b § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och 143 b § i lagen om ordnande av arbetskraftsservice också precisera bestämmelserna om privat arbetsförmedling i punkt 5 c (iv) och (vi) i den gällande standarden A1.4. I paragraferna föreslås bestämmelser om att trygga enskilda kunders ekonomiska ställning i arbete till sjöss.

Sakkunniga har påpekat att den föreslagna regleringen i den form som föreslås i propositionen ännu inte fullföljer sjöarbetskonventionens samtliga bestämmelser om privat arbetsförmedling. Enligt punkt 5 c (vi) i standard A1.4 ska privata arbetsförmedlingstjänster ha ett skyddssystem, genom försäkring eller på annat likvärdigt sätt, så att sjöpersonal kan kompenseras för ekonomiska förluster. En sådan reglering ingår enligt uppgift inte i lagstiftningen och föreslås inte heller i den aktuella propositionen. Utskottet ser det som angeläget att regeringen utreder om lagstiftningen behöver kompletteras till denna del.

Tillsyn över privat arbetsförmedling. Enligt punkt 5 c (v) i standard A1.4 ska rekryterings- och förmedlingskontor för sjömän säkerställa att eventuella klagomål på deras verksamhet undersöks och behandlas och att den behöriga myndigheten underrättas om eventuella olösta klagomål. Enligt punkt 6 i standarden ska den behöriga myndigheten noga övervaka alla rekryterings- och förmedlingskontor för sjömän som verkar på medlemsstatens territorium och enligt punkt 7 ska den behöriga myndigheten se till att klagomål över rekryterings- och förmedlingskontor för sjömän utreds och behandlas i lämpliga organ och förfaranden. Vid behov kan representanter för redare och sjömän medverka i behandlingen.

I propositionen föreslås det att de ovan beskrivna bestämmelserna i koden genomförs genom en ny bestämmelse i 12 kap. 4 a § 2 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och genom en bestämmelse i 143 a § 2 mom. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice. Sådana försummelser av skyldigheterna som en aktör som tillhandahåller privat arbetskraftsservice inom sjöfartsbranschen gjort sig skyldig till och som kommit till arbets- och näringsministeriets kännedom ska enligt momentet vid behov behandlas i ministeriets delegation för sjömansärenden.

Delegationen för sjömansärenden finns som berednings-, förhandlings- och remissorgan i anslutning till arbetsministeriet. Delegationen ska allmänt utveckla den lagstiftning som gäller sjömännens arbetsförhållanden och sociala förhållanden samt behandla specialfrågor som hänför sig till sjömännens arbetsförhållanden. Enligt uppgift till utskottet kan delegationens uppgifter på grund av arten av den nuvarande verksamheten inte utvidgas så att delegationen skulle behandla försummelser inom den privata arbetsförmedlingen beträffande sjömännens rättsskydd. Utskottet ser det som angeläget att arbets- och näringsministeriet prövar om den reglering som föreslås i propositionen uppfyller kraven i konventionsbestämmelserna om behandling av klagomål över arbetsförmedlingstjänster.

Betänkande AjUB 6/2024 rd

Sociala kontakter

Standard A3.1 i sjöarbetskonventionen gäller bostad och rekreationsmöjligheter. År 2022 fogades omnämnandet av sociala kontakter till punkt 17 i standarden. Enligt de icke-bindande anvisningarna i konventionen bör redaren, i den mån det rimligtvis är möjligt, ordna internetförbindelse åt sjömännen på redarens fartyg, varvid eventuella användaravgifter bör vara rimliga.

Utskottet konstaterar att internetförbindelsernas betydelse för att sjömännen ska kunna ha kontakt med närstående i land har ökat och ökar ytterligare. Utskottet ser det som viktigt att besättningen på fartygen har möjlighet att använda internetförbindelser.

DETALJMOTIVERING

3. Lagen om ändring av lagen om ordnande av arbetskraftsservice

1§. Tillämpningsområde (Ny). Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med en hänvisning till de nya 143 a och 144 a § som föreslås i propositionen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner de ändringar som gjordes 2022 i koden i konventionen om arbete till sjöss från 2006 i RP 15/2024 rd.

Riksdagen godkänner lagförslag 1, 2 och 4 i proposition RP 15/2024 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 3 i proposition RP 15/2024 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av koden i konventionen om arbete till sjöss

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i de år 2022 antagna ändringarna av koden i konventionen om arbete till sjöss från 2006 ska gälla som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Bestämmelser om sättande i kraft av de bestämmelser i ändringarna som inte hör till området för lagstiftningen utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 §

Bestämmelser om ikraftträdandet av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

2.

Lag

om ändring av 12 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 12 kap. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) nya 4 a och 4 b § som följer:

Betänkande AjUB 6/2024 rd

12 kap.

Genomförande av offentlig arbetskrafts- och företagsservice och tillhörande samarbete

4 a §

Privat arbetskraftsservice inom sjöfartsbranschen

Utöver vad som föreskrivs i 4 § ska aktörer som tillhandahåller privat arbetskraftsservice inom sjöfartsbranschen

- 1) informera sina enskilda kunder om deras rättigheter och skyldigheter enligt arbetsavtalet,
- 2) säkerställa att villkoren i den enskilda kundens arbetsavtal överensstämmer med den lagstiftning och det kollektivavtal som tillämpas på arbetsavtalet och att den enskilda kunden har den behörighet som krävs för arbete till sjöss och de behörighetsbrev som behövs, samt
- 3) ge den enskilda kunden arbetsavtalet för påseende innan det undertecknas och en kopia av det undertecknade arbetsavtalet.

Sådana försummelser av skyldigheterna som en aktör som tillhandahåller privat arbetskraftsservice inom sjöfartsbranschen gjort sig skyldig till och som kommit till arbets- och näringsministeriets kännedom behandlas vid behov i delegationen för sjömansärenden.

4 b §.

Tryggande av enskilda kunders ekonomiska ställning i arbete till sjöss

En aktör som tillhandahåller privat arbetskraftsservice ska säkerställa att en enskild kund som arbetar ombord på ett finskt eller ett utländskt fartyg har rätt att få ersättning för fordringar som grundar sig på ett arbetsavtalsförhållande genom arbetsgivarens försäkring eller något annat motsvarande system i enlighet med den lag som tillämpas på arbetsavtalet.

En enskild kund ska innan arbetsavtalet undertecknas informeras om hur ersättning söks genom det system som avses i 1 mom.

Vad som föreskrivs i denna paragraf begränsar inte sådana skyldigheter enligt 13 kap. 13 a § i lagen om sjöarbetsavtal som arbetsgivaren har i fråga om hyrd arbetskraft på finska fartyg.

Bestämmelser om ikraftträdandet av denna lag utfärdas genom förordning av statsrådet.

3.

Lag

om ändring av lagen om ordnande av arbetskraftsservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023) 1 § 2 mom. och 49 § 2 mom. 3 punkten samt
fogas till lagen nya 143 a och 143 b § som följer:

1 § (Ny)

Tillämpningsområde

Bestämmelserna i 143, ~~och~~ 144, 143 a och 143 b § tillämpas på arbetskraftsservice som tillhandahålls av enskilda aktörer.

49 §

Att vägra ta emot en platsanmälan och att ta bort en anmälan

Arbetskraftsmyndigheten kan vägra ta emot en platsanmälan som gäller en ledig plats och kan ta bort en anmälan från serviceplattformen om det utifrån anmälan är uppenbart eller utifrån arbetsgivarens tidigare handlande eller i övrigt finns grundad anledning att misstänka att

3) arbetsgivaren väsentligt försummar sina skyldigheter enligt 2 kap. i arbetsavtalslagen eller 2 och 3 kap. i lagen om sjöarbetsavtal (756/2011) eller sin skyldighet att betala skatter och lagstadgade avgifter,

143 a §

Privat arbetskraftsservice inom sjöfartsbranschen

Utöver vad som föreskrivs i 143 § ska aktörer som tillhandahåller privat arbetskraftsservice inom sjöfartsbranschen

- 1) informera sina enskilda kunder om deras rättigheter och skyldigheter enligt arbetsavtalet,
- 2) säkerställa att villkoren i den enskilda kundens arbetsavtal överensstämmer med den lagstiftning och det kollektivavtal som tillämpas på arbetsavtalet och att den enskilda kunden har den behörighet som krävs för arbete till sjöss och de behörighetsbrev som behövs, samt

Betänkande AjUB 6/2024 rd

3) ge den enskilda kunden arbetsavtalet för påseende innan det undertecknas och en kopia av det undertecknade arbetsavtalet.

Sådana försummelser av skyldigheterna för en aktör som tillhandahåller privat arbetskraftsservice inom sjöfartsbranschen som kommit till arbets- och näringsministeriets kännedom behandlas vid behov i delegationen för sjömansärenden.

143 b §.

Tryggande av enskilda kunders ekonomiska ställning i arbete till sjöss

En aktör som tillhandahåller privat arbetskraftsservice ska säkerställa att en enskild kund som arbetar ombord på ett finskt eller ett utländskt fartyg har rätt att få ersättning för fordringar som grundar sig på ett arbetsavtalsförhållande genom arbetsgivarens försäkring eller något annat motsvarande system i enlighet med den lag som tillämpas på arbetsavtalet.

En enskild kund ska innan arbetsavtalet undertecknas informeras om hur ersättning söks genom det system som avses i 1 mom.

Vad som föreskrivs i denna paragraf begränsar inte sådana skyldigheter enligt 13 kap. 13 a § i lagen om sjöarbetsavtal som arbetsgivaren har i fråga om hyrd arbetskraft på finska fartyg.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 3 kap. 1 § och 13 kap. 12 § i lagen om sjöarbetsavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om sjöarbetsavtal (756/2011) 3 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten och 13 kap. 12 § 1 mom. som följer:

Betänkande AjUB 6/2024 rd

3 kap.

Fria hemresor

1 §

Fria hemresor medan anställningsförhållandet varar

Arbetsgivaren ska betala arbetstagarens resa till hemorten inklusive uppehälle, när
1) det är fråga om en hemresa som görs då graviditets-, särskild graviditets-, föräldra- eller
vårdledighet börjar,

— — — — —

13 kap.

Särskilda bestämmelser

12 §

Arbetstagares död

Om en arbetstagare dör under resa, ska arbetsgivaren utan dröjsmål underrätta arbetstagarens
närmaste anhöriga och arbetarskyddsmyndigheten om att arbetstagaren dött. Arbetarskyddsmyndig-
heten ska ges uppgifter om de omständigheter som lett till dödsfallet, om arbetsgivaren känner
till dem, och i den mån det är möjligt andra uppgifter om dödsfallet som arbetarskyddsmyndig-
heten begär.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____ . Bestämmelser om ikraftträdandet av 13 kap. 12 §
1 mom. utfärdas dock genom förordning av statsrådet.

Betänkande AjUB 6/2024 rd

Helsingfors 30.5.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Saara-Sofia Sirén saml
vice ordförande Lauri Lyly sd
medlem Miko Bergbom saf
medlem Atte Kaleva saml
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Mikko Lundén saf
medlem Anders Norrback sv
medlem Olga Oinas-Panuma cent
medlem Karoliina Partanen saml
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Jorma Piisinen saf
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Tere Sammallahti saml
medlem Timo Suhonen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.